

25.2.2009

Dnro 133/4/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pasi Pölönen

VANKILOISTA PUUTTUU TERVEYDENHUOLTOPÄIVYSTYS

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 10.1.2008 päivätyssä kirjeessään Keravan vankilan menettelyä perhetapaamisen jälkeen suoritetun eristämistarkkailun (6.1.2008 kello 15.10– 8.1.2008 kello 8.15) johdosta. Kantelija ei kertomansa mukaan saanut toimenpiteestä kirjallista päätöstä, eikä hän pitänyt suullisesti saamiaan perusteluita toimenpiteelle oikeina tai riittävinä.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Kantelija sijoitettiin eristämistarkkailuun valvomattoman perhetapaamisen jälkeen sunnuntaina 6.1.2008 kello 15.10. Eristämistarkkailu päättyi tiistaina 8.1.2008 kello 8.15. Perusteena eristämistarkkailulle oli perusteltu syy epäillä, että vanki tuo perhetapaamisesta kehonsa sisällä kiellettyjä aineita vankilaan. Päätöksen mukaan eristämistarkkailun peruste ilmoitettiin kantelijalle heti sen alkessa. Ilmoitus terveydenhuoltohenkilökunnalle tehtiin eristämistarkkailun alkamista seuranneena maanantaina 7.1.2008 kello 12.01. Eristämistarkkailussa ei tehty löydöksiä.

3.2 Kannanotto

3.2.1 Terveydenhuoltohenkilökunnalle ilmoittaminen terveydentilan tarkastamiseksi

Vankeuslain (767/2005) 18 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan jos on perusteltua syytä epäillä, että vangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä, hänet saadaan sijoittaa huoneeseen tai selliin, jossa häntä ja kiellettyjen aineiden tai esineiden poistumista hänen kehostaan voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla tekniisin apuvälinein tai muulla tavoin.

Vankeuslain 18 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan eristämistarkkailuun sijoittamisesta on viipymättä ilmoitettava terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvalla virkamiehelle. Lääkärin tai muun terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvan virkamiehen tulee mahdollisimman pian tutkia vangin terveydentila. Vankia

on tarkoin seurattava teknisellä valvonnalla ja muulla tavoin.

Rikosseuraamusvirasto katsoi 2.9.2008 lausunnossaan, että asiassa on kyse siitä, miten vankeuslain 18 luvun 4 §:n 3 momentin ilmaisua "viipymättä" on tulkittava, ja voidaanko sen tulkinnassa ottaa huomioon esimerkiksi terveydenhuoltohenkilökunnan työajat. Asiassa on osittain kyse myös siitä, mitä säännöksen ilmaisulla "ilmoitettava" tarkoitetaan.

Mainitun säännöksen esitöissä ei ole otettu kantaa siihen, mitä "viipymättä" tarkoittaa. Toisaalta tarkkailua koskevassa vankeuslain 18 luvun 3 §:ssä ilmoittamisvelvollisuudesta on säädetty samansisältöisesti. Tältä osin vankeuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 263/2004 s. 202) todetaan, että *"koska tarkkailusellisiin sijoitettava vanki useimmiten kärsii psyykkisistä ongelmista, tarkkailusellisiin sijoittamisesta tulisi heti ilmoittaa terveydenhuoltohenkilökunnalle."*

Keravan vankilassa ei selvityksen mukaan ole terveydenhuoltohenkilökuntaa paikalla viikonloppuisin. Vankilassa ei ole myöskään järjestetty terveydenhuoltohenkilökunnan päivystystä. Ilmoitusta kantelijan sunnuntaina kello 15.10 alkaneesta eristämistarkkailusta ei tästä syystä voitu tehdä viikonlopun aikana. Ilmoitus tehtiin seuraavana maanantaina kello 12.01 eli noin 21 tunnin kuluttua. Selvityksen mukaan maanantaina ilmoituksen olisi tosin voinut tehdä muutamaa tuntia aikaisemmin.

Rikosseuraamusvirasto katsoi, että vankeuslain 18 luvun 4 §:n 3 momentin ilmaisua viipymättä ei voitane tulkita muulla tavoin kuin siten, että ilmoitus terveydenhuoltohenkilökunnalle on tehtävä heti ilman aiheetonta viivytystä. Säännöstä ei voida tulkita niin, että tietoa eristämistarkkailuun sijoittamisesta ei tarvitsisi ilmoittaa terveydenhuoltohenkilökunnalle heidän virka-aikansa ulkopuolella. Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri katsoi lausunnossaan, että tieto vangin eristämisestä olisi saatava pian ja korkeintaan muutaman tunnin viiveellä terveydenhuoltohenkilökunnan tietoon. Rikosseuraamusvirasto yhtyi ylilääkäriin kannanottoon.

Rikosseuraamusvirasto totesi vielä, että asiasta "ilmoittamisella" on katsottava tarkoitettavan sitä, että terveydenhuoltohenkilökunta tosiasiallisesti saa tietoonsa vangin eristämistarkkailuun sijoittamisen. Asianmukaisena ja riittävänä ei voida pitää sitä, että tieto toimitettaisiin esimerkiksi terveydenhuoltohenkilökunnan lokerikkoon virka-ajan jälkeen tietoisena siitä, että tieto ei tosiasiallisesti kulkeudu terveydenhuoltohenkilökunnalle. Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri katsoi lausunnossaan, että valvontahenkilökunnan on varmistettava, että tieto ilmoituksesta on mennyt perille terveydenhuoltohenkilökunnalle. Rikosseuraamusvirasto yhtyi johtavan ylilääkäriin kannanottoon ja totesi, että valvontahenkilökunnalla on oltava tieto siitä, miten ja kenelle ilmoitus eristämistarkkailuun sijoittamisesta tehdään.

Etelä-Suomen aluevankila totesi lausunnossaan muun muassa, että vaikka ilmoitus tehtäisiin esimerkiksi sähköpostitse, saa terveydenhuoltohenkilöstö tiedon asiasta vasta saapuessaan töihin vankilaan. Käsillä olevassa asiassa ilmoitus sairaanhoitajalle voitiin tehdä vasta maanantaina 7.1.2008. Toisaalta kyseisenä maanantaina ilmoitus olisi tullut aluevankilankin näkemyksen mukaan tehdä aikaisemmin eli jo aamulla.

Keravan vankilan johtaja kertoi selvityksessään muun muassa, että sairaanhoitajalle ilmoituksen eristämistarkkailusta teki vankeinhoitoesimies A, kun sairaanhoitaja B oli saapunut vankilan nuoriso-osastolle. Kantelija oli eristämistarkkailunsa aikana sijoitettu vankilan nuoriso-osaston kameravalvottuun eristämisselliin. Henkilökunta pystyi näin ollen jatkuvasti tarkkailemaan hänen tilaansa. Selvityksen mukaan kantelijan luona käytiin useita kertoja vuorokaudessa.

Omana kannanottonani totean seuraavan.

Eristämistarkkailuun sijoittamisesta terveydenhuoltohenkilökunnalle tehtävän ilmoituksen viivytyksettömyyden käsitettä ei ole lähemmin määritelty laissa. Pidän silti selvänä, että ilmoitus tulee tehdä mahdollisimman pian ilman viivytystä. Näkemystä tukee paitsi Rikosseuraamusviraston lausunnossaan viittaama vankeuslakia koskevan hallituksen esityksen HE 263/2004 s. 202 todettu ("tulisi heti ilmoittaa"), myös samassa esityksessä s. 191 terveydenhuoltohenkilökunnan kuulemisesta "mahdollisimman pian" pitkien yksinäisyysrangaistusten kohdalla todettu.

Viivytyksettömästä ilmoittamisesta voidaan käsitykseni mukaan puhua lähinnä silloin, kun ilmoitus tehdään korkeintaan muutaman tunnin sisällä eristämistarkkailuun sijoittamisesta. Ilmoitus tulisi tehdä aina niin pian kuin mahdollista, ja mielestäni tavoitteena tulisi olla lähes välittömän ilmoituksen tekeminen. Se, että vankiloissa ei nykyisellään ole organisoitua päivystysjärjestelmää näiden tilanteiden varalta, tekee välittömän ilmoittamisen ylipäätään ongelmalliseksi. Virka-aikojen ulkopuolella ja viikonloppuisin viivytyksettömän ilmoituksen tekeminen on käytännössä jopa mahdotonta.

Rikosseuraamusviraston näkemyksen mukaan ilmoitusten asianmukainen vastaanottaminen ei voi olla mahdollista ilman päivystysjärjestelmää. Tällä hetkellä Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltosiköillä on järjestetty viikonloppupäivystys vain muutamassa vankilassa. Rikosseuraamusvirasto yhtyi johtavan ylilääkärin kannanottoon siitä, että ilmoitusten asianmukainen vastaanottaminen edellyttäisi valtakunnallista puhelinpäivystystä. Johtava ylilääkäri katsoi, että puhelimesta arvioinnin jälkeen sairaanhoitaja järjestää tarvittaessa paikalle paikallisesti sovitun järjestelmän mukaisesti hoitajan tai lääkärin tutkimaan eristetyn vangin.

Pidän nykyistä asiantilaa kestävämmänä. Ongelmaa korostaa se, että tarve eristämistarkkailulle syntyy usein aikaan, jolloin terveydenhuoltohenkilökuntaa ei ole paikalla eikä päivystämässä.

Eristämistarkkailuun sijoittamisesta terveydenhuoltohenkilöstölle ilmoittaminen ei ole itsetarkoituksellista. Viivytyksettömän ilmoituksen tekemisen tarkoituksena on turvata vankien perustuslain 7 §:ään perustuvaa oikeutta turvallisuuteen. Viranomaisten velvollisuutena on huolehtia siitä, että olosuhteet myös eristämistarkkailussa ovat turvalliset. Eristämistarkkailun kohdalla turvallisuudesta huolehtiminen on korostetun tärkeää, koska usein toimenpiteen perusteena on juuri epäily siitä, että vangilla on kehossaan kiellettyjä aineita kuten huumausaineita.

Kyse ei ole siis vain ilmoituksen tekemisen viivytyksettömyydestä, vaan siitä, että vangin terveydentila myös tosiasiallisesti tarkastetaan terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta riittävän nopeasti.

Rikosseuraamusvirasto totesi, että vankeuslakia edeltänyt rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 9d § sisälsi pitkälti vankeuslain 18 luvun 4 §:n 3 momenttia vastaavan säännöksen eristämistarkkailusta. Mainitun 9d §:n 3 momentin mukaan lääkärin tuli mahdollisimman pian tutkia, voiko vangin eristamisestä aiheutua vaaraa tämän terveydelle. Eristetyn terveydentilaa on muutoinkin tarkoin seurattava. Säännöstä koskevassa hallituksen esityksessä HE 10/1998 katsottiin, että

"huumausaineiden kehon sisäinen kuljetus aiheuttaa huomattavan terveydellisen vaaran vangille. Tämän vuoksi säännöksessä ehdotetaan, että lääkärin tulisi tutkia mahdollisimman pian kuljettamisesta epäillyn vangin terveydentila. Eristettyä tulisi muutoinkin seurata koko eristämisaikojen vuorokauden ympäri, esimerkiksi kameralla tai ikkunan läpi ja käymällä säännöllisin väliajoin vankia tapaamassa."

Käsillä olevassa asiassa sairaanhoitaja B sai ilmoituksen kantelijan eristämistarkkailusta maanantaina 7.1.2008 kello 12.01. B kirjasi käyntiraportin terveydenhuoltoasiakirjoihin samana päivänä kello 13.42. Kirjaamista ennen hän tapasi kantelijan eristysseleissä ja arvioi hänen terveydentilaansa sekä

hoidon tarvetta.

Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri katsoi, että ilmoituksen saatuaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä on harkintavalta arvioida, kuinka nopeasti vangin tutkimus on suoritettava. Puhelimessa tehty arviointi ei riitä tutkimukseksi, vaan vanki on tutkittava paikan päällä. Terveydenhuollon ammattihenkilön arvion mukaisesti tutkimus voidaan siirtää seuraavaan päivään, mutta tutkimuksen tekemistä ei ole lausunnon mukaan asianmukaista siirtää tämän pidemmälle.

Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri katsoi vielä, että päivystyskäynnit vangin terveydentilan tutkimiseksi edellyttävät lisäresursseja terveydenhuoltoyksiköille. Puhelinpäivystyksen järjestämisellä on taloudellisia vaikutuksia, vaikka se järjestettäisiin jo olemassa olevia ympärivuorokautisia terveydenhuollon hoitopisteitä hyväksikäyttäen. Johtava ylilääkäri katsoi, että Rikosseuraamusviraston ja Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikön rahoitustilanne on tällä hetkellä erittäin kireä. Asiassa ei ole kuitenkaan kyse ainoastaan taloudellisesta merkittävästä asiasta, vaan myös terveydenhuoltoyksikön henkilökunnan työehtoihin ja -järjestelyihin liittyvästä asiasta.

Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri toi lisäksi esille, että eristämistarkkailuun liittyviä toimenpiteitä kuten ilmoitusten vastaanottamista ja vangin tutkimista voi vankeuslain 18 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan tehdä ainoastaan lääkäri tai muu terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluva *virkamies*. Lausunnon mukaan säännöksestä seuraa se, että näissä toimenpiteissä ei voida käyttää ulkopuolisia terveydenhuollon ammattihenkilöitä.

Yhdyn saamissani lausunnoissa ja selvityksissä esitettyyn näkemykseen siitä, että sairaanhoitaja on sinänsä tarkastanut kantelijan terveydentilan pian sen jälkeen, kun tieto eristämistarkkailusta saavutti hänet. Olen samaa mieltä myös siinä, että tämän tiedon olisi tullut välittyä sairaanhoitajalle aikaisemmin kyseisenä maanantaiaamuna eikä vasta puolenpäivän jälkeen. Käsillä olevassa tapauksessa ilmoituksen tekeminen sairaanhoitajalle vasta noin 21 tunnin kuluttua eristämistarkkailun alkamisesta on mielestäni ollut selvästi vankeuslain 18 luvun 4 §:n 3 momentissa säädetyn viivytyksettömyysvaatimuksen vastaista. Tämä viive olisi ollut vältettävissä, jos vankilassa olisi järjestetty edellä kuvatun tyyppinen päivystys.

Tässä asiassa on nähdäkseni yleisemmin kyse Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksiköiden resurssien riittävydestä ja toiminnan organisoinnista. Rikosseuraamusvirasto ja Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri katsovat mielestäni täysin perustellusti, että eristettyjen vankien terveydentilan arviointi ja turvaaminen laissa edellytetyin tavoin edellyttää organisoitua päivystysjärjestelmää. Päivystysjärjestelmän luominen puolestaan edellyttää lisäresursseja terveydenhuoltoyksiköille. Pidän Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksiköiden resurssien (selvityksistä ilmenevää) riittämättömyyttä ja nykyistä useimmissa vankiloissa vallitsevaa tilannetta eli päivystysjärjestelmän puuttumista erittäin huolestuttavana asiantilana.

Myös eurooppalainen komitea kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi (CPT) on kiinnittänyt huomiota vankiloiden terveydenhuoltoresurssien riittämättömyyteen yleensä ja myös erikseen eristämistarkkailutilanteissa.

CPT antoi tammikuussa 2009 kertomuksensa tarkastuskäynnistään Suomessa 20.–30.4.2008.(1) CPT katsoi, että lääkäriresurssit eivät olleet tyydyttävät missään sen tutustumassa kolmessa laitoksessa (Vantaan, Helsingin ja Riihimäen vankilat). CPT toisti jo aikaisemmin esittämänsä suosituksen siitä, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että tarkastetuissa laitoksissa olisi aina, myös yöllä, paikalla joku, joka on kykenevä antamaan ensiapua ja jolla mieluiten on laillistetun sairaanhoitajan pätevyys (raportin kohta 95).

Eristämistarkkailusta komitea totesi havaintoinaan seuraavaa (raportin kohdat 112–113; Suomen oikeusministeriön epävirallinen käännös):

"CPT suosittelee, että Helsingin ja Riihimäen vankiloiden henkilökunta saa yksityiskohtaiset ohjeet tavasta, jolla tämä toimenpide [eristämistarkkailu] tulisi toteuttaa. Näihin ohjeisiin tulisi sisältyä vankien välitön pääsy WC:hen kaikkina aikoina (mukaan lukien yöllä). Olisi myös ryhdyttävä järjestelyihin (esim. värilliseen lasiin, jolla WC-tila erotetaan), jotta säilytettäisiin edes vähäinen yksityisyys kyseisten vankien käyttäessä WC:tä; edellyttäen että nämä tilat on suunniteltu hyvin, ne eivät millään tavoin muodosta vakavaa estettä henkilökunnan valvonnan ja todisteiden suojaamisen tehokkuudelle.

Mitä tulee vankien terveyteen, sairaanhoitajat tekivät parhaansa tavatakseen mahdollisimman pian näin sijoitetut vangit, mutta vuoden 2008 vierailun aikana kävi selvästi ilmi, että heillä ei ollut mahdollisuutta vierailla vankien luona niin säännöllisesti kuin vankien tila sitä vaatii. CPT:n on huomautettava, että vankien, joiden epäillään kuljettavan laittomia aineita tai esineitä kehonsa sisällä, tulisi saada asianmukainen lääkärintarkastus (av 74: Esimerkiksi röntgentutkimus) ja valvonta, vakavien riskien (av. 75: Näihin riskeihin sisältyy sisäelinten akuutti myrkytystila tai tukos, joista kumpi tahansa voi johtaa kuolemaan) vuoksi mieluiten terveydenhuollon tiloissa. **(2)** CPT pyytää Suomen viranomaisia ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin Helsingin ja Riihimäen vankiloissa näiden huomautusten pohjalta."

Vankeinhoitolaitoksen ja sen terveydenhoitoyksikön resurssien riittämättömyyttä osoittaa myös Vankisairaalaan aikaisemmin tekemäni huomiot. Otin kantaa Vankisairaalan hoitohenkilökunnan puutteelliseen mitoitukseen 29.2.2008 antamassani päätöksessä (dnro 1538/4/05). Katsoin, samoin kuin Terveydenhuollon oikeusturvakeskus tuossa asiassa antamassaan lausunnossa, että Vankisairaalan hoitohenkilökunnan vallitseva mitoitus vaarantaa potilasturvallisuutta.

Päätökseni johdosta Vankeinhoitolaitoksen johtava lääkäri ilmoitti, että vankisairaalan potilasmäärää on sittemmin alennettu, joten henkilökunnan suhdeluku potilasta kohden on hieman noussut. Laitoshuoltajien määrää ei ole voitu lisätä. Vankisairaala kuitenkin jatkaa selvitystyötä tilanteen parantamiseksi. Rikosseuraamusvirasto ilmoitti, että henkilöstön lisääminen ei ole mahdollista rahoitustilanteen eikä valtion tuottavuusohjelman aiheuttamien toimenpiteiden vuoksi. Virasto totesi olevansa huolissaan Vankisairaalan yökäisen henkilökunnan vähyydestä ja siivoustoimen tasosta. Rikosseuraamusvirasto ilmoitti kehottaneensa terveydenhuoltoyksikköä pohtimaan henkilökunnan mitoitusta omissa yksiköissään systemaattisesti, jotta terveydenhuolto toimisi siten, että missään olosuhteissa ei potilasturvallisuutta vaarannettaisi.

Rikosseuraamusvirasto ilmoitti lausunnossaan, että se tulee yhdessä aluevankiloiden ja Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikön kanssa aloittamaan neuvottelut ratkaisun löytämiseksi edellä mainittuihin vangin terveydentilan tutkimiseen ja terveydenhuoltohenkilökunnalle tehtävään ilmoitukseen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Rikosseuraamusvirasto kertoi, että se tulee ilmoittamaan asiassa toimeen pantavista toimenpiteistä eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Pidän Rikosseuraamusviraston ilmoittamaa menettelytapaa hyvin perusteltuna. Näkemykseni mukaan kaikkiin vankiloihin tulisi saada viivytyksettä aikaan kattava ja riittävästi resursoitu päivystysjärjestelmä vankiturvallisuuden takaamiseksi.

3.2.2

Toimenpiteen perusteiden ilmoittaminen ja kirjaaminen

Vankeuslain 18 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan päätös vangin eristämistarkkailuun sijoittamisesta ja erillään pitämisestä on tehtävä kirjallisesti. Erillään pitämistä koskevaa päätöstä tehtäessä vankia on kuultava. Vangille on ilmoitettava toimenpiteen perusteet.

Valtioneuvoston vankeudesta antaman asetuksen (509/2006) 62 §:n 1 momentin mukaan eristämis-

tarkkailusta on kirjattava muun muassa ajankohta, jona lääkäri tai muu terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluva on tutkinut tarkkailuun sijoitetun terveydentilan (8 kohta) ja se, miten vangin terveydentilaa on seurattu (9 kohta).

Saamani selvityksen mukaan kantelijalle on ilmoitettu eristämisen perusteeksi perusteltu syy epäillä, että hän tuo perhetapaamisessa kehonsa sisällä kiellettyjä aineita vankilaan. Rikosseuraamusvirasto katsoi, että eristämistarkkailun syy on ilmoitettu kantelijalle asianmukaisesti.

Keravan vankilan selvityksen mukaan vankeinhoitoesimies ilmoitti kantelijalle 6.1.2008 kello 15.10 eli heti eristämistarkkailun alkaessa toimenpidettä koskevan päätöksen perusteluineen ("Perustelut syy epäillä, että vanki tuo perhetapaamisesta kehonsa sisällä kiellettyjä aineita vankilaan"). Kantelijaa kuultiin tässä yhteydessä. Selvityksen mukaan kantelija ei ollut pyytänyt nähdä päätöstä vaan hän oli tyytynyt kuulemaansa.

Selvityksen mukaan kantelijan kertomus siitä, mitä hänelle on kerrottu perusteeksi eristämistarkkailulle ("meillä on syy epäillä, että tuot vankilaan jotain laitonta"), poikkeavat toisistaan. Etelä-Suomen aluevankila katsoi, että mikäli kantelijalle on ilmoitettu päätöksen mukainen peruste, on eristämistarkkailun peruste ilmoitettu riittävällä tarkkuudella.

Käsillä olevassa asiassa eristämistarkkailuasiakirjoihin ei ollut tehty merkintää kantelijan terveydentilan tutkimuksen suorittamisesta. Merkintä tehtiin ainoastaan potilasasiakirjoihin. Rikosseuraamusvirasto katsoi, että vankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 62 §:n kirjaamisvelvoite ei täyty potilasrekistereihin tehtävällä merkinnällä, vaan merkintä on tehtävä myös eristämistarkkailuasiakirjoihin. Rikosseuraamusviraston näkemyksen mukaan kyseinen tieto olisi perusteltua merkitä myös vankitietojärjestelmään.

Omana kannanottonani totean seuraavan.

Laillisuusvalvontakäytännössä on katsottu, että lähtökohtaisesti eristämistarkkailun perusteiden ilmoitusvelvollisuutta ei riitä täyttämään sen kertominen, että kyse on salakuljetusepäilystä (näin esimerkiksi 30.5.2008 antamassani päätöksessä dnro 168/4/07). Perusteiden ilmoittamisella tarkoitetaan tosiasiallisten perusteiden ilmoittamista. Eristämistarkkailutilanteissa ei kuitenkaan ole aina mahdollista yksityiskohdittain käydä läpi kaikkia tosiasia-perusteita. Perusteiden ilmoitusvelvollisuuden laajuuteen vaikuttavat myös viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain säännökset. Ilmoitusvelvollisuuden sisältöä on arvioitava tilannekohtaisesti. Peruslähtökohtana tiedon antamisessa tulee kuitenkin olla avoimuuden noudattaminen.

Käsillä olevassa asiassa kantelijan ja selvitystenantajien välillä näyttää vallitsevan erimielisyyttä ilmoituksen sisällöstä lähinnä siinä, onko kantelijalle ilmoitettu ylimalkaan vain, että hänen epäillään tuovan vankilaan jotain laitonta, vai jossain määrin yksilöidymmin kiellettyjä aineita. Eristämistarkkailupäätökseen tältä osin on kirjattu epäily kielletyistä aineista, ja selvityksen mukaan peruste toimenpiteelle on ilmoitettu kantelijalle juuri tässä muodossa. Käytettävissäni olevien tietojen valossa katson, että asia ei anna aihetta oikeusasiamiehen toimenpiteille eristämistarkkailun perusteiden kantelijalle ilmoittamisen osalta.

Yhdyn johtavan yllälääkärin näkemykseen siinä, että valtioneuvoston vankeudesta antaman asetuksen kirjaamisvelvollisuudet (terveydenhuoltohenkilökunnan suorittaman tutkimuksen ajankohdasta ja siitä, miten terveydentilaa on seurattu) koskevat nimenomaan vankilan valvontahenkilökuntaa. Etelä-Suomen aluevankila katsoi lausunnossaan, että vankilahenkilökunnan suorittamat kirjaukset eristämistarkkailusta olivat puutteellisia, kun kirjaamatta on jäänyt ajankohta, jolloin terveydenhuoltohenkilö-

kuntaan kuuluva oli tutkinut kantelijan terveydentilan. Tältä osin kirjauksessa oleva virheellisyys on mielestäni ilmeinen.

Minulle toimitetun asiakirjaselvityksen mukaan kantelijan eristämistarkkailun aikana suoritettujen toimenpiteiden on kirjattu erilliselle lomakkeelle. Tältä osin asia ei anna aiheutta toimenpiteilleni.

Ylipäätään vastuusuhteita eristämistarkkailusta ja terveydentilan tarkastuksesta tehtävien kirjausten tekemisessä ja näiden kirjausten yhteensovittamisesta olisi käsitykseni mukaan perusteltua kehittää. Nähdäkseni tämän kehitystyön tulisi tapahtua vangin terveydentilan tutkimiseen ja terveydenhuoltohenkilökunnalle tehtävään ilmoitukseen liittyvien ongelmien ratkaisemiseen tähtäävässä Rikosseuraamusviraston edellä ilmoittamassa kehitystyössä.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdissa 3.2.1 ja 3.2.2 esittämäni käsitykset eristämistarkkailuun sijoittamisesta terveydenhuoltohenkilöstölle tehtävän ilmoituksen viivytyksettömyydestä vangin terveydentilan tarkastamiseksi sekä terveydentilan tarkastamisen ajankohdan kirjaamisesta Keravan vankilan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Keravan vankilalle.

Lähetän päätökseni myös Rikosseuraamusvirastolle tiedoksi ja huomioon otettavaksi Rikosseuraamusviraston, aluevankiloiden ja Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikön edellä mainitussa yhteisessä kehitystyössä/neuvotteluissa.

Pyydän Rikosseuraamusvirastoa ilmoittamaan minulle viimeistään 11.9.2009, mihin toimenpiteisiin asia on antanut aiheutta.

- - -

(1) <http://www.cpt.coe.int/documents/fin/2009-05-inf-fin.pdf>

(2) Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio katsoi poliisin säilössä tapahtuneeseen kuolemaan johtaneita tapahtumia koskevassa 31.1.2008 antamassaan päätöksessä (dnro 1147/2/04), että poliisilaitoksen säilytystila ei ollut oikea paikka kiinni otetun tilan edellyttämään seurantaan, vaan terveyskeskus.